

Közzétette: Terhes Tamás

2012. december 05. szerda, 12:30

---



A fehér király én-elbeszélések laza füzére, regény-jellegét az egymástól epizodikusan független történeteknek, a klasszikus modernség short-story noveljeinek keretbe foglalása adja. A rendszer ellen lázadó apa Duna-csatornába hurcolása, majd agyomosott zombiként való visszaszállítása egyesíti különös fejl?désregénnyé a novellákat.

Már a fejezetek száma is szimbolikus: a tizenhét, mely életkorként a feln?ttlét hivatalos küszöbe a tizenegy éves narrátor, Dzsátá egyévnnyi léletszeletének allegóriája. A látásmódjában beálló változás a gyermeki naivitásból a koravén realizmusba vezet? kényszer? átmenet. Okozója a Caucescu-rezsimben megélt apanélküli szenvedéstörténet, az ököl udvariassága és a terror barátságossága, ami a közép-kelet-európai totalitárius államok sajátja. A kommunista diktatúrák általánosan apokaliptikus, véren és kegyetlenségen alapuló ereje teszi nagy hatósugarúvá Dragomán György alapvet?en erdélyi kiindulópontú regényét. A vasfüggönyön inneniek közös kulturális emlékezete ma is él?vé avatja a nyolcvanas évek Romániáját: egy olyan világot, ahol az edz? mindenféle következmény nélkül agyonverheti kis tanítványát, ha az nem akar a radioaktív f?vön játszani; ahol a céllöv?versenyben akkor is a pártaktivisták gyerekei gy?znek, ha ?k érték el a legrosszabb eredményt; ahol a fiúk bármikor felgyújthatják a búzamez?ket, miközben világvégéset játszanak. Igazi Abszurdisztán ez, Dzsátá azonban – Kertész Köves Gyurkájának utódjaként – ?szinteséggel és iróniával mégis képes felülemelkedni a hatalom elnyomási kísérletein. Szenttelen nyelvhasználata és víziószer?, filmes leírásai magabiztos kívülállást jeleznek. Elfogulatlansága a gyereklét viszonylagos felel?sség nélkülségéb?l, tapasztalatlanságából ered, egy olyan perspektívából, ami eleven kameraként mindent felvételez, de semmit sem kommentál, s éppen ett?l válik hátborzongatóan valóság?vé. Dzsátá – ha nem is tudatosan – az ellenállás megtestesít?je: nyilvánvaló ártatlansága csak még felt?n?bbé teszi a hatalom gyakorlóinak értelmetlen brutalitását.

A könyv egy lehetséges olvasata szerint antropológiai tanulmány az emberi er?szak természetér?l, parabolisztikus, in medias res kezdés? és formális zárlatú történetekkel. A másik értelmezés szerint viszont jóval több ennél: egy önkényesen szétválasztott család újraegyesülésért vívott, bizonytalan kimenetel? harca. Ebben a legnagyobb szerep az anyának jut, nem meglep? hát, hogy az ajánló is neki szól. A másik jelent?s szerepl? az apa, aki közvetlenül csak a regény elején és végén jelenik meg, az utána való, reménytelennek t?n? vágyakozás és a visszatérésébe vetett hit azonban minden fejezetet átsz?. Az ? alakja íródik bele a címbe a fehér király képében. Dzsátá a figurát a nagykövet lakásából, a Kempelen-féle sakkautomata diabolikus táblájáról zsákmányolja: „...tudtam, hogy senki se fog legy?zni a háborús játékban, mert ehhez a vezérhez képest még a legszebben festett ólomkatona is csak picsafüst.” Kellott tehát egy védelmez? talizmán, aminek megszerzési módjával az agresszió ellen tesz, felrúgva annak összes szabályát, hogy a kívülállás energiájával lázadjon a családját tönkretev?k ellen. Dzsátá ily módon megteremti antiutópikus, negatív magánmitológiáját, minden fejezetet másik istenségnek szentelve. Szüksége is van a mítoszokra: egy személyi kultuszra, durvasággal létrehozott h?sökre épül? társadalmat csak egy hozzá hasonló, ám jószándékú, humánus istenekkel teli képzelet gy?zhet le. A kommunista nagypapa botrányba fulladó temetése és a roncsként visszahozott apa a regény utolsó fejezetében egy - ha nem is szép, de - jobb új világ ígéretét nyújtja, még akkor is, ha azt csupán meneküléssel, a haza

Közzétette: Terhes Tamás

2012. december 05. szerda, 12:30

---

elhagyásával lehet elérni.

*(Symposion) - T. T.*